

Πρόληψη και Προστασία Παιδιών από την Σεξουαλική Κακοποίηση

Ο ρόλος του Σχολείου και των Εκπαιδευτικών

Χριστίνα Ιωάννου
Εκπαιδευτική Ψυχολόγος Α΄

Συντονιστική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης Σεξουαλικής Κακοποίησης και
Εκμετάλλευσης Παιδιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Συνέδρια Εκπαιδευτικών Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης
22, 24 Φεβρουαρίου και 1,3 Μαρτίου 2017

Με βάση τη νομοθεσία του 2014:

- Η αναφορά στις Αρμόδιες Αρχές είναι **ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ** για όλους
- Εάν το άτομο απασχολείται επαγγελματικά με τα παιδιά, όπως, π. χ οι **Εκπαιδευτικοί**, θα αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα για το δικαστήριο η μη προώθηση αναφοράς
- Η ευθύνη που καταλογίζεται στους Εκπαιδευτικούς για προστασία των παιδιών είναι μεγάλη!

Διαδικασίες Αναφοράς στις Αρμόδιες Αρχές

Με βάση την εγκύκλιο (γπρ 3736):

- Αναφορά στα γραφεία του Τμήματος Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων ή στο **22808442**
- Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
- Ενημέρωση Οικείου Εκπαιδευτικού Ψυχολόγου

Διαδικασία Διαχείρισης Αναφοράς από το Σχολείο, ΤΙ αναμένεται:

- **ΚΛΙΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ**

- Συνεργασία και Κοινή Αντίληψη μεταξύ της Διεύθυνσης και Εκπαιδευτικού/ών για τη διαχείριση της περίπτωσης
- Ο κάθε ένας έχει **ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ** από τη θέση που κατέχει στο σχολείο (Διευθυντής, Εκπαιδευτικός Τάξης, Ειδικός Δάσκαλος, Λογοθεραπευτής, Σύμβουλος)
 - **Ενεργοποίηση του σχολείου**
- Το Σχολείο πρέπει να αποφασίσει: «Πώς προχωρούμε; Τι κάνουμε;»
- Συνεργασία με άλλους Ειδικούς και άλλες Υπηρεσίες του κράτους
- Καταγραφή κύριων γεγονότων για το αρχείο του σχολείου

Τι ΔΕΝ πρέπει να κάνει το Σχολείο:

- Υποτίμηση της σοβαρότητας των πληροφοριών
- Αποφυγή ανάληψης ευθυνών
- Αποσιώπηση του περιστατικού
- Αδιαφορία
- Αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην αναφορά του περιστατικού
- Απομόνωση σχολείου

«Εφόσον δεν θα γίνει τίποτα, γιατί να το καταγγείλω;»

Πότε θεωρούμε ότι υπάρχει ανάγκη για αναφορά μιας περίπτωσης;

Η δυσκολία του/της Εκπαιδευτικού εντοπίζεται κυρίως στην αξιολόγηση των δύο πιο κάτω καταστάσεων:

- **Εύλογες Υποψίες**
- **Επιβλαβής Σεξουαλική Συμπεριφορά στο χώρο του σχολείου**

- Προωθούμε αναφορά στις αρμόδιες αρχές όταν έχουμε περιπτώσεις που αφορούν

παιδιά-θύματα

και έχουν πιθανόν κακοποιηθεί είτε από ενήλικες είτε από ανήλικους

Υποψίες που περιέρχονται σε γνώση του Εκπαιδευτικού

Το παιδί αναφέρει στον εκπαιδευτικό ή σε κάποιο άλλο άτομο ότι:

- Το έχουν αγγίξει στην περιοχή των γεννητικών οργάνων ή ότι έχει κάνει σεξ
- Η συμπεριφορά του παιδιού μπορεί να υποδηλώνει κακοποίηση:
 - Γράφει, παίζει, ζωγραφίζει εικόνες με σεξουαλικό περιεχόμενο, ακατάλληλου της ηλικίας του.
 - Εκδηλώνει σεξουαλική συμπεριφορά που δεν ταιριάζει στην ηλικία του
 - Έχει γνώσεις που αφορούν τη σεξουαλική συμπεριφορά που δεν ταιριάζουν στην ηλικία του

ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙ Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΕΑΝ ΕΧΕΙ ΚΑΚΟΠΟΙΗΘΕΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ!

- **Πρωθούμε αναφορά στις αρμόδιες αρχές όταν έχουμε περιπτώσεις που αφορούν**

παιδιά- δράστες

τα οποία εκδηλώνουν επιβλαβή σεξουαλική συμπεριφορά στο χώρο του σχολείου

Υγιής Σεξουαλική Συμπεριφορά:

Κύρια Χαρακτηριστικά:

- Είναι αυθόρμητη, εξερευνητική και μη σχεδιασμένη
- Συμβαίνει κατά διαστήματα και σε συμφωνία
- Γίνεται με παιδιά παρόμοιας ηλικίας, αναστήματος, αναπτυξιακού επιπέδου
- Δε συνδέεται με φόβο, άγχος ή θυμό
- Μειώνεται, όταν επέμβει ενήλικας, ή με αυξανόμενη επιοπτεία
- Παίρνει το χαρακτήρα παιγνιδιού και την έκφραση της φυσικής περιέργειας

Επιβλαβής Σεξουαλική Συμπεριφορά

Πότε θεωρείται ως πρόβλημα μια συμπεριφορά μέσα στο σχολείο;

- Επαναλαμβάνεται συχνά, με μυστικότητα και με εμμονή
- Παρεμβαίνει στην κοινωνική και γνωστική ανάπτυξη
- Μπορεί να συμβεί με παιδιά διαφορετικών ηλικιών, αναστήματος και αναπτυξιακού επιπέδου
- Είναι επιθετική συμπεριφορά, με την οποία το παιδί επιβάλλεται στους άλλους
- Δε μειώνεται, αφότου λεχθεί στο παιδί να σταματήσει και υποστεί συνέπειες και χρειάζεται αυξανόμενη εποπτεία

Ανάλογα με την ηλικία του δράστη προχωρούμε σε αναφορά της περίπτωσης στις αρμόδιες αρχές:

- **-14 ετών, ΥΚΕ**
- **+14 ετών Αστυνομία και ΥΚΕ**

Ενημέρωση Οικογένειας

- Το σχολείο δεν έχει υποχρέωση να ενημερώσει την οικογένεια για την προώθηση της αναφοράς και δεν χρειάζεται τη συγκατάθεση των γονιών του παιδιού
- Το σχολείο ενημερώνει την οικογένεια εκεί που κρίνει ότι είναι απαραίτητο εφόσον έχει προωθήσει την αναφορά στις αρμόδιες αρχές εξηγώντας ότι με βάση τη νομοθεσία δεν υπάρχει **διακριτική ευχέρεια**

Παρέμβαση στις επιβλαβείς σεξουαλικές συμπεριφορές παιδιών

Οι Εκπαιδευτικοί και γενικά το Σχολείο:

- Μιλούμε, διδάσκουμε, εξηγούμε για το τι είναι αποδεκτό στο χώρο του σχολείου
- Περιγράφουμε τη μη επιθυμητή συμπεριφορά ξεκάθαρα

«Γιατί πρέπει να κάνω παρέμβαση;»

Επειδή:

- Όταν η παρέμβαση μας γίνεται στα αρχικά στάδια εκδήλωσης των ανεπιθύμητων συμπεριφορών, τότε έχει μεγαλύτερες πιθανότητες να μειώσει τις επιβλαβείς συμπεριφορές στα παιδιά
- Αντίθετα, εκεί που δεν υπάρχει η έγκαιρη παρέμβαση των εκπαιδευτικών, οι επιβλαβείς συμπεριφορές που εκδηλώνουν τα παιδιά, κλιμακώνονται στο χώρο του σχολείου ..

Υποστήριξη στο παιδί

Ανεξάρτητα από την έκβαση της αναφοράς της περίπτωσης, είναι σημαντικό το σχολείο να συνεχίσει να προσφέρει στήριξη στο παιδί-θύμα και στο παιδί-δράστη.

- **Μαθησιακή** (Διευκολύνσεις ανάλογα με την περίπτωση)
- **Ψυχολογική** (δείχνουμε το ενδιαφέρον μας με το να ρωτήσουμε το παιδί αν είναι καλά, πως νιώθει, αν χρειάζεται κάτι, κ.τ.λ)

Ο ρόλος του Εκπαιδευτικού - Πρόληψη

Πρωτογενές Επίπεδο:

- Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση
- Ασφάλεια των παιδιών στο χώρο του Σχολείου

Δευτερογενές Επίπεδο:

- Ενεργοποίηση Σχολείου μόλις εντοπιστούν ακατάλληλες, ύποπτες, επιβλαβείς συμπεριφορές από μαθητές και εφαρμογή διαδικασιών εκεί που το σχολείο το κρίνει απαραίτητο

Πρωτογενές Επίπεδο Πρόληψης

Τα παιδιά αυτοπροστατεύονται με το **να τους διδάξουμε...**

- τη διαφορά μεταξύ του «**Ο.Κ**» και του «**Δεν είναι Ο.Κ**»
- να λένε «**ΟΧΙ**» εκεί που «**Δεν είναι Ο.Κ**»
- τα αγγίγματα που «**ενοχλούν**»
- τη διαφορά μεταξύ ενός «**καλού μυστικού**» με ενός «**κακού**»

Η Πρόληψη και η Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση είναι σημαντική γιατί....

- Συνήθως ο δράστης, ο θύτης είναι οικείο πρόσωπο στην οικογένεια
- Ένα μεγάλο ποσοστό των παιδιών δεν θα μιλήσει για την κακοποίηση που βιώνει
- Τα παιδιά/-δράστες έχουν πολύ πιθανό βιώσει και τα ίδια κάποιου είδους κακοποίησης και δεν γνωρίζουν

**Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΕΝΔΥΝΑΜΩΝΕΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ**

Περιπτώσεις όπου εμπλέκεται **Εκπαιδευτικός ως πιθανός θύτης!**

Προσοχή!

- Δεν αλλάζει οτιδήποτε στις διαδικασίες που προβλέπονται από τη νομοθεσία
- Το σχολείο ενημερώνει, επίσης, το ΥΠΠ
- Δίνεται ιδιαίτερη σημασία και προσοχή στη διαχείριση πληροφοριών με εμπιστευτικότητα
- **ΔΕΝ** υποτιμείται η περίπτωση ή οι πληροφορίες που δίνονται από μαθητές
- **Το σχολείο ΔΕΝ αποκρύβει το περιστατικό!!**

Ο ρόλος των Εκπαιδευτικών

Ο ρόλος των Εκπαιδευτικών, όπως πηγάζει από τη σχετική νομοθεσία, είναι διπλός και αφορά στην:

- Προώθηση Αναφοράς Περιστατικών
- Πρόληψη

Καταληκτικά

Η απασχόληση με θέματα **Βίας ενάντια στα Παιδιά** είναι δύσκολη και χρειάζεται να έχει κανείς την υποστήριξη των συναδέλφων του.

Κανένας δεν μπορεί να διαχειριστεί τα **θέματα Βίας** από μόνος του, χωρίς βοήθεια και χωρίς συνεργασία με άλλους ειδικούς.

Απώτερος Στόχος είναι η Προστασία όλων των παιδιών από οποιαδήποτε μορφή Βίας

- **Εγχειρίδιο για τους Εκπαιδευτικούς**

Συζήτηση

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε στις περιπτώσεις που προωθήσατε αναφορά στις αρμόδιες αρχές;
- Εσάς, τι σας δυσκολεύει σε σχέση με το θέμα της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και τι θα σας βοηθούσε γενικά;
- Τι θα θέλετε να υπήρχε που δεν υπάρχει σήμερα στις διαδικασίες της νομοθεσίας, έτσι ώστε να βοηθηθούν τα παιδιά περισσότερο;